

HUMANIZM I ODRODZENIE W EUROPIE. MYŚL POLITYCZNA I SPOŁECZNA. CECHY RENESANSU.

1. Pojęcia:

Humanizm - prąd umysłowy i kulturalny Odrodzenia, jego podstawowa idea filozoficzna. Przeciwwstawiał teocentrycznej kulturze średniowiecznej głębokie i wszechstronne zainteresowanie człowiekiem, jego życiem wśród innych ludzi, jego miejsce w przyrodzie i indywidualnością. Humanizm upatrywał wielką siłę w możliwościach ludzkiego rozumu. Pojawiły się nowe, antropocentryczne koncepcje człowieka, społeczeństwa i kultury.

Odrodzenie = renesans – epoka w dziejach kultury zapoczątkowana we Włoszech, obejmująca okres od końca XIV do końca XVI wieku, która charakteryzowała zainteresowanie antykiem, oraz człowiekiem. Zainteresowania te inspirowały badania naukowe i twórczość artystyczną.

2. Myśl filozoficzna epoki Odrodzenia

Zaczęto interesować się wszechświatem i miejscem jakie w nim zajmuje człowiek. Rozważania te zastąpiły dysputy teologiczne średniowiecza. Wszechświat zaczęto traktować jako samoistną całość.

- **Marsylio Ficino** – dowodził wielkiej potęgi człowieka w świecie.
- **Michel de Montaigne** – uważał, że wartość życia jest względna i subiektywna, życie nie jest ani dobre ani złe. Interesował się człowiekiem jako częścią natury. Każdy człowiek jest różny i zmienia się nieustannie.
- **Giordano Bruno** – głosił tezę o wielości systemów słonecznych i nieskończoności wszechświata. Twierdził, że świat boski i ziemski są złożone z jednej materii, a także że wszystko co żywe jest wolne i posiada duszę.
- **Francis Bacon** – uważał, że człowiek ma tyle władzy ile wiedzy. Rozwijał wiedzę metodami empirycznymi (badania). Uważa się go za twórcę metody badawczej nazywanej indukcyjną, a polegającej na wykrywaniu praw przyrody dzięki obserwacjom poszczególnych faktów i ich badania. Jego zdaniem nauka powinna służyć praktycznym celom.

3. Myśl społeczna i polityczna epoki Odrodzenia

Wykorzystywano zdobycze kultury antycznej, poglądy takich myślicieli jak: Arystoteles, Platon, Sokrates, Seneka, Cyceon czy sofisci. Rozważano materialne i duchowe warunki życia, rozmyślano o władzy, jednostce, państwie i Kościele.

- **Leonardo da Vinci** – podzielił ludzi na twórców (ludzie prawdziwi) oraz na ludzi pozornych, którzy mają zewnętrzną postać ludzką, nic nie wnoszą do życia i są żądni władzy, bogactwa. Siłę człowieka widział w technice, dzięki której człowiek może wykorzystać przyrodę, oraz w nauce, która tworzy nowe wartości oraz upiększa świat.
- **Niccolo Machiavelli** – historyk i polityk. Swoje poglądy zawarł w książce pt. „*Księżę*”, którą dedykował Wawrzyńcowi Medyceuszowi. Przeprowadził w niej analizę systemu władzy. Opowiadał się za władzą absolutną i bezwzględną. Jego zdaniem monarcha jest upoważniony do wszystkiego i nic nie powinno go ograniczać gdyż liczy się przede wszystkim dobro państwa, a nie interes poddanych. Człowiek otrzymuje w życiu to co sam sobie wywalczył. Uważał, że nie liczą się środki, które prowadzą do wyznaczonego celu. Należy skorzystać z wszystkiego co może dopomóc w jego osiągnięciu, nie zważając na żadne ograniczenia.
- **Tomasz Morus (More)** – swoje poglądy zawarł w dziele „*Utopia*”. Opisał w niej Wyspę o tej nazwie, na której umieścił swoje doskonałe państwo. W państwie tym nie było własności prywatnej, całe społeczeństwo pracuje wspólnie, wszyscy są sobie równi, a podział zasobów następuje zgodnie z zasadą „każdemu według jego potrzeb”. Wszystkie władze w państwie są wybierane. Panuje całkowita równość i tolerancja. Sprawiedliwe państwo może jedynie zapewnić zniesienie własności prywatnej i gospodarki pieniężnej.
- **Tomasz Campanella** w dziele „*Państwo Słońca*” przedstawił idealne stosunki jakie miały panować w wymarzonej przez niego społeczności.
- **Jean Bodin** – teoretyk państwa, w dziele „*Sześć ksiąg o Rzeczypospolitej*” głosił idee monarchii absolutnej. Uważał, że suwerenność może tylko zapewnić monarcha, który posiada

nieograniczoną władzę; monarchę mogą ograniczać jedynie prawa boskie i prawa natury. Wszyscy są jego poddani, a jego zadaniem jest zapewnienie im odpowiedniej opieki.

- **Andrzej Frycz Modrzewski** – w dziele „O naprawie Rzeczypospolitej opracował projekt przebudowy państwa polskiego. Głosił zasadę równości wobec prawa, silnej, scentralizowanej ale praworządnej władzy. Żądał tolerancji religijnej, wolności sumienia i demokratyzacji Kościoła katolickiego. Chciał by Kościół był niezależny od papieża – Kościół powinien być podporządkowany państwu Postulował przeprowadzenie reform skarbowych oświaty i wychowania. Był jednym z pionierów nowożytnej teorii państwa i prawa..
- **Erazm z Rotterdamu** – Holender – autor „*Pochwały głupoty*”. Uważał, że głupota zepsucie i głupota kleru oraz władców są przyczyną wszystkiego zła. Żądał reformy Kościoła katolickiego by temu zaradzić. Pochwalał wiedzę, propagował oświatę. Głosił ideę wolności chrześcijańskiej.

Podsumowując można powiedzieć, że humaniści poddali krytyce nieprawości i demoralizację występującą w Kościele katolickim. Domagali się odnowy życia religijnego, humanistycznej odnowy Kościoła. Poddano krytyce metody wychowania i oświatę, potępiano scholastykę, bezkrytyczną wiarę w autorytety, opieranie wiedzy jedynie na wierze i Piśmie Świętym. Cała filozofia średniowieczna została potępiona. Przeciwstawiono jej filozofię mającą swe źródła w antyku bez względu na to czy poruszano sprawy polityczne i władzy, czy społeczne i gospodarcze.

4. Cechy renesansu:

a) architektura

- koło uważano za formę idealną, uważano je za najdoskonalszą we wszechświecie, najbardziej harmonijną, symbol postępu i matematycznego piękna
- projektowano świątynie okrągłe lub na planie centralnym z kopułą
- budowle nawiązywały swoim stylem do antyku. Fasada kończyła się attyką, która przykrywała dach.
- Wykorzystywano taki element architektury starożytnej jak portal
- modne były arkady (dziedzińce często otaczano arkadami), krużganki, kolumnady, kolumny łączone łukami
- okna i drzwi miały kształt prostokąta otoczonego ozdobną ramą lub nad nimi umieszczano trójkątne przyczółki (na wzór greckich tympanonów)
- sufit kasetonowy, często umieszczano w kasetonach małego rzeźby

b) sztuka

- stosowano perspektywę co nadawało tłu naturalność
- kopiowano rzeźby antyczne, lub wzorowano się na nich
- ponownie zainteresowano się budową ludzkiego ciała
- coraz częściej malowano małe obrazy choć nie porzucono malarstwa ściennego - sławne freski
- obrazy malowano farbami olejnymi na płótnie
- powstaje akwarela
- rozwijają się grafiki
- rzeźby i obrazy często nawiązywały do mitologii bądź Biblii. Malowano jednak również portrety
- umiejętnie stosowano światłocien

Wielcy mistrzowie i ich dzieła sztuki – prezentacja multimedialna